

แนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1

The Guideline for Developing School Lunch Project
Administration of the Schools under the Office of
Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1

อินทอร มากเอี่ยม¹

Inthuon Makeiam,

ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงค²

Poompipat Rukponmongkol

Received : November 6, 2023

Revised : December 12, 2023

Accepted : December 12, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโครงการอาหารกลางวัน (2) เปรียบเทียบขนาดของสถานศึกษาในการบริหารโครงการอาหารกลางวัน และ (3) หาแนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (On-way ANOVA) และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า (1) สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านกระบวนการดำเนินงาน ปัญหาในการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาไม่สามารถจัดทำโครงการเงินทุนหมุนเวียน

¹นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Student Master of Education (Educational Administration) Kamphaeng Phet Rajabhat University.

²รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Associate Professor Dr. (Educational Administration) Kamphaeng Phet Rajabhat University.

เพื่อส่งเสริมผลผลิตในโครงการอาหารกลางวันได้ (2) การเปรียบเทียบการบริหารโครงการอาหารกลางวันจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) แนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวัน พบว่า สถานศึกษาควรจัดทำฐานข้อมูลโภชนาการด้วยโปรแกรม THAI SCHOOL LUNCH ให้ความรู้ด้านอาหาร จัดแหล่งเรียนรู้ด้านอาหารโดยผนวกเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ฐานเห็ดนางฟ้า ฐานสวนเกษตรอินทรีย์ ฐานนำหมักปุ๋ยน้ำหมักจากเศษผัก นำผลผลิตทางการเกษตรจำหน่ายสู่โรงอาหารของโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ให้ผู้บริหารรับทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน และทำการปรับปรุงพัฒนาโครงการใหม่ต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารโครงการ, อาหารกลางวัน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study the conditions and the problems of school lunch project administration, (2) to compare school lunch project administration classified by school size and (3) to find the guidelines for the development of school lunch project administration under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1.

The samples consisted of 210 administrators and teachers who were in charge of school lunch project administration under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office. The research instruments were a questionnaire and an interview with 17 experts. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, ONE-WAY ANOVA and F-test.

The results revealed that (1) the conditions of school lunch project administration was at the high level. The highest level was the process. The problem of school lunch project administration was found that the highest level was budget. The schools could not operate working capital project for promoting the products in school lunch project. (2) The comparison of school lunch project administration classified by school size revealed that it was significantly different at the level of 0.01. (3) The guidelines for the development of school lunch project administration were as follows: THAI SCHOOL LUNCE PROGRAM should be used for nutritional database. There

should be the food training. Learning resource of food should be combined with sufficiency Economy Philosophy such as learning resource of planting grey oyster mushroom. Agricultural products should be sold to school canteen. Teachers who were in charge of school lunch project should report the project operation and the problems to the administrators for problem solution and project improvement.

Keywords : Administration, School Lunch Project, Kamphaengphet Primary Educational Service Area Office 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายให้ดำเนินการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เพื่อให้บริการนักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันอย่างเพียงพอ ได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน มีคุณค่าทางโภชนาการ อันจะช่วยให้เด็กเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีภูมิคุ้มกันโรค และเมื่อนักเรียนมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ย่อมส่งผลให้มีการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาดีขึ้นด้วย นักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มศักยภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต1 เป็นเขตพื้นที่หนึ่งที่ดูแลและมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 221 โรงเรียน ได้ให้ความสำคัญต่อภาวะสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง ภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียน และเห็นความสำคัญของการจัดทำโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และสนองตอบนโยบายของรัฐบาล และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจึงได้จัดทำโครงการอาหารกลางวันนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน มีคุณค่าทางโภชนาการ อันจะช่วยให้เด็กเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไปและได้ส่งเสริมสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาโครงการอาหารกลางวันเพื่อให้นักเรียนในเขตพื้นที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1, 2563, หน้า 1)

อย่างไรก็ตาม โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ถึงแม้จะมีนโยบายและงบประมาณจากรัฐบาลที่เข้ามาสนับสนุนและกระจายงบประมาณให้กับโรงเรียนได้บริหารจัดการยังคงพบปัญหาในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยงานวิจัยที่ผ่านมา ได้พบว่าโครงการอาหารกลางวันประสบปัญหาเช่นเดียวกับโครงการอื่นๆ ของโรงเรียน ทั้งด้านความพร้อมของอุปกรณ์อาคาร สถานที่งบประมาณ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญ ก่อให้เกิดผลและปัญหาต่างๆ ตามมา การดำเนินโครงการอาหาร กลางวันของแต่ละโรงเรียนจะมีการดำเนินที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ปัญหาในการดำเนินโครงการจึงมีความแตกต่างกันออกไปจากความเป็นมาและสภาพปัญหา

(ณัฐธิดานต์ โสภณโสธ, 2559, หน้า 932) ขาดความเข้าใจในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน นักเรียน ขาดความรู้ในด้านคุณค่า ของอาหารตามหลักโภชนาการ ปัญหาด้านสถานที่ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาการติดต่อสื่อสาร แนวทางการพัฒนาโครงการอาหารกลางวันนักเรียนควรส่งเสริมให้มีการจัดการระบบสุขภาพ อาหารที่ดีในโรงเรียนให้ความรู้ทางโภชนาการแก่ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันนักเรียน (สุพัตรา สิมมาลา, 2562, หน้า 3) กระบวนการบริหารงาน หลายประการ เช่น ระบบการบริหารเงินของโครงการอาหารกลางวันที่ยังขาดความสม่ำเสมอและการถ่ายโอนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ตรงตามเวลา สถานที่ยังขาดความเหมาะสม ความสะอาดปลอดภัย ตามสุขลักษณะทางโภชนาการ วัสดุอุปกรณ์ที่มีจำนวน ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และสภาพการใช้งานที่ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการอาหารกลางวันยังขาดแคลน และบุคลากรขาดความรู้ในการจัดอาหารที่มีคุณค่าและถูกหลักโภชนาการ ขาดการบริหารจัดการที่ดีของโครงการอาหารกลางวัน การจัดเก็บข้อมูล สารสนเทศยังไม่เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ขาดการนิเทศติดตามและการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการอาหารกลางวันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (ชนก แสนติยศ, 2558, หน้า 3) โรงเรียนต่างๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการขอสนับสนุนงบประมาณ การนำโครงการสู่การปฏิบัติ ระบบการนิเทศติดตาม ระบบการประเมินผลและการรายงานผล ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการอาหารกลางวันในทุกระดับตั้งแต่ระดับโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดในพื้นที่และในส่วนกลาง ตลอดจนบุคลากรของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา, 2559, หน้า 6)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ก็ประสบปัญหาในโครงการอาหารกลางวัน จากรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการที่ได้รับเงินอุดหนุนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ได้มีการรายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านโฆมหัก ตำบลเทพนคร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีปัญหาและอุปสรรคการบริหารโครงการอาหารกลางวันด้านงบประมาณ คือ งบประมาณที่ได้รับล่าช้า จำเป็นต้องหางบประมาณอื่นๆ มาสำรองจ่ายก่อน (เสริมสวย ยาหอม, 2562, หน้า 8) โรงเรียนบ้านบ่อตาโพธิ์ รายงานโครงการอาหารกลางวัน พบว่ามีความต้องการในการจัดอาหารกลางวันให้กับนักเรียนโดยยากให้เสริมทางผลไม่ตามฤดูกาลแก่นักเรียนในทุกวัน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับอาหารให้ครบตามโภชนาการที่ถูกต้อง รายงานผลการดำเนินโครงการอาหารกลางวันปีงบประมาณ 2563 โรงเรียนบ้านป่าแก้วไม่พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน แต่มีข้อเสนอแนะสำหรับโครงการอาหารวัน เรื่องการส่งเสริมให้นักเรียนปลูกผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เพื่อเสริมทักษะการดำรงชีวิตให้นักเรียน และนำมาจำหน่ายให้โครงการอาหารกลางวัน ส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และ สอบถามความต้องการของนักเรียนในการเลือกรายการอาหารที่อยากรับประทานอย่างน้อย

เดือนละ 1 ครั้ง (อรุณ สุหุณานาง, 2563, หน้า 7) และรายงานโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนบ้านเนินสำราญราษฎร์พัฒนา มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโครงการ เกี่ยวกับบุคลากรที่มาช่วยในการจัดทำโครงการอาหารกลางวัน เนื่องจากการจัดทำโครงการมีการดำเนินโครงการโดยครูผู้รับผิดชอบเพียงคนเดียว ทำให้การบริหารในกระบวนการดำเนินงานมีความล่าช้า จากรายงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต เพื่อการพัฒนาโครงการอาหารกลางวัน รวมไปถึงแนวทางในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 เพื่อนำไปเป็นข้อมูลจากการศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด อันจะเป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาโดยรวมต่อไปเพื่อจะได้นำไปกำหนดรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันรวมถึงการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ให้มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบขนาดของสถานศึกษา ในการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1

กลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางจากการสุ่มตามสูตรของ Yaman (อ้างใน อานินทร์ ศิลป์จารุ , 2549, หน้า 47) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 105 คน และครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันจำนวน 105 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 221 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1, 2563, หน้า 2)

แหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญ และมีความชำนาญ และประสบความสำเร็จในการบริหารโครงการอาหารกลางวันจำนวน 17 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาการวิจัย โดยต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ และมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แนวทางการพัฒนาโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 โดยแบบสอบถามมาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐาน สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดใช้คำถามเดียวกันและในการสัมภาษณ์จะนำมาเป็นกรอบเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

การหาคุณภาพ

1. นำแบบสอบถามที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ซึ่งเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

2. นำแบบสอบถามวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง และดำเนินการปรับแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.812

4. นำแบบสอบถามไปดำเนินการจัดพิมพ์ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. นำข้อมูลที่ได้รับการตอบกลับจากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 210 ตัวอย่าง ร้อยละ 100 ที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติและรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์แล้ว นำมาจัดเรียงตามลำดับแบบสอบถาม แล้วประมวลผลและวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา ประกอบด้วย

1) ด้านกระบวนการดำเนินงาน 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน 4) ด้านการบริหารบุคลากร 5) ด้านการจัดหาอาหารกลางวัน 6) ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการ (กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา, 2559) โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$: Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. : Standard Deviation)

ตอนที่ 3 ปัญหาในการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=210)

ข้อ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
1	ผู้บริหารสถานศึกษา	105	50.00
2	ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน	105	50.00
การปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง			
3	สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน	80	38.10
4	สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-499 คน	120	57.14
5	สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป	10	4.76
อำเภอ			
6	อำเภอเมืองกำแพงเพชร	82	39.05
7	อำเภอลานกระบือ	28	13.33
8	อำเภอโกสัมพี	32	15.24
9	อำเภอพรานกระต่าย	16	7.62
10	อำเภอไทรงาม	52	24.76
รวม		210	100.00

จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมา อยู่ในอำเภอเมืองกำแพงเพชร คิดเป็นร้อยละ 39.05

2. สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1

ตารางที่ 2 สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 โดยรวมและรายด้าน (n=210)

ข้อ	การบริหารโครงการอาหารกลางวัน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านกระบวนการดำเนินงาน	4.17	0.56	มาก
2	ด้านการบริหารงบประมาณ	4.07	0.50	มาก
3	ด้านการบริหารจัดการวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน	4.13	0.55	มาก
4	ด้านการบริหารบุคลากร	4.06	0.43	มาก
5	ด้านการจัดหาอาหารกลางวัน	4.05	0.47	มาก
6	ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการ	3.97	0.46	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		4.08	0.38	มาก

สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 โดยรวมและรายด้าน โดยรวมมีสภาพการบริหารโครงการอาหาร
กลางวันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า
ด้านที่มีระดับคะแนนมากที่สุด คือ ด้านกระบวนการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมา คือ ด้านการ
บริหารจัดการวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน ($\bar{x} = 4.13$) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{x} = 4.07$)
ด้านการบริหารบุคลากร ($\bar{x} = 4.06$) ด้านการจัดหาอาหารกลางวัน ($\bar{x} = 4.05$) และด้านที่มีระดับ
คะแนนน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการ ($\bar{x} = 3.97$) ตามลำดับ

3. สรุปปัญหาในการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า ปัญหา 3 อันดับแรกคือ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมใน
กระบวนการดำเนินโครงการอาหารกลาง ร้อยละ 31.90 รองลงมาคือ สถานศึกษาไม่มีการสำรวจความ
ต้องการเมนูอาหารของนักศึกษาที่ใช้ประกอบอาหารกลางวัน ร้อยละ 18.10 และสถานศึกษาได้รับการ
อนุมัติโครงการอาหารกลางวันที่มีความล่าช้า ร้อยละ 15.09 ตามลำดับ

3.2 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ปัญหา 3 อันดับแรกคือ สถานศึกษาไม่สามารถ
จัดทำโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมผลผลิตในโครงการอาหารกลางวันได้ ร้อยละ 18.66
รองลงมาคือ งบประมาณอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายต่อหัวนักเรียนได้น้อย ร้อยละ 21.60 และงบประมาณที่
ไม่เพียงพอ ทำให้โครงการอาหารต้องจัดสรรอาหารกลางวันอย่างประหยัด ร้อยละ 12.68 ตามลำดับ

3.3 ด้านการบริหารจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน พบว่า ปัญหา 3 อันดับแรกคือ
สถานศึกษาไม่มีการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ใหม่มาทดแทนเนื่องจากไม่มีงบประมาณที่เพียงพอ

ร้อยละ 32.39 รองลงมาคือ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์เก่า ขาดเสียหาย ร้อยละ 21.60 และสถานศึกษามีพื้นที่จำกัด ทำให้ที่ประกอบอาหารที่รับประทานอาหารไม่เป็นระเบียบ ร้อยละ 12.68 ตามลำดับ

3.4 ด้านการบริหารบุคลากร พบว่า ปัญหา 3 อันดับแรกคือ สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการอาหารกลางวัน ร้อยละ 27.22 รองลงมาคือ สถานศึกษาไม่มีคณะกรรมการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ที่ช่วยในการตรวจสอบ และพิจารณาความเห็นชอบร่วมกันในการแก้ปัญหา ร้อยละ 18.33 และผู้รับผิดชอบขาดความรู้ ความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญในการจัดโครงการอาหารกลางวัน ร้อยละ 14.44 ตามลำดับ

3.5 ด้านการจัดหาอาหารกลางวัน พบว่า ปัญหา 3 อันดับแรกคือ โครงการอาหารกลางวันไม่ได้ขอความร่วมมือจากชุมชนในการจัดหาวัตถุดิบทำอาหาร ร้อยละ 22.93 รองลงมาคือ สถานศึกษาไม่มีแหล่งวัตถุดิบในพื้นที่สำหรับนำมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา ร้อยละ 17.20 และ รูปแบบการจัดอาหารกลางวันบริการนักเรียนไม่เหมาะสมกับสถานศึกษา ร้อยละ 15.29 ตามลำดับ

3.6 ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการ พบว่า ปัญหา 3 อันดับแรกคือ สถานศึกษาไม่มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญสำหรับการประเมินโครงการอาหารกลางวัน ทั้งผู้ประเมินภายในและผู้ประเมินภายนอก ร้อยละ 23.70 รองลงมาคือ สถานศึกษาไม่มีการนิเทศและการประเมินผลโครงการกลางวัน ร้อยละ 16.30 และ สถานศึกษาไม่มีวางแผนการกำหนดวันประเมินโครงการอาหารกลางวันให้ชัดเจน ร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

4. สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน การบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การบริหารโครงการ อาหารกลางวันของ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชรเขต 1	(1) ขนาดเล็ก (n=80)		(2) ขนาด กลาง (n=120)		(3) ขนาดใหญ่ (n=10)		F-test Sig.	เปรียบเทียบราย คู่
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1 ด้านกระบวนการ ดำเนินงาน	3.99	0.64	4.29	0.46	1.22	0.60	7.289 0.001**	1<2

การบริหารโครงการ อาหารกลางวันของ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชรเขต 1	(1) ขนาดเล็ก (n=80)		(2) ขนาด กลาง (n=120)		(3) ขนาดใหญ่ (n=10)		F-test Sig.		เปรียบเทียบราย คู่
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
2 ด้านการบริหาร งบประมาณ	3.96	0.58	4.13	0.43	4.24	0.51	3.511	0.032*	1<2
3 ด้านการบริหารจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน	4.00	0.55	4.22	0.54	4.07	0.53	3.896	0.022*	1<2
4 ด้านการบริหารบุคลากร	3.97	0.40	4.13	0.44	4.11	0.48	3.349	0.037*	1<2
5 ด้านการจัดหาอาหาร กลางวัน	3.99	0.45	4.10	0.47	4.03	0.52	1.227	0.295	-
6 ด้านการบริหารการนิเทศ และการประเมินผล โครงการ	3.89	0.44	4.03	0.46	3.85	0.49	2.515	0.083	-
รวม	3.97	0.39	4.15	0.36	4.09	0.41	5.694	0.004	1<2

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเปรียบเทียบการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน การบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 แตกต่างกัน 4 ด้าน คือ

4.1 ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 น้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

4.2 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 น้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

4.3 ด้านการบริหารจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 น้อยกว่า โรงเรียนขนาดกลาง

4.4 ด้านการบริหารบุคลากร พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 น้อยกว่า โรงเรียนขนาดกลาง

สำหรับการจัดการจัดหาอาหารกลางวัน และด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการ พบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน การบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ไม่แตกต่างกัน

5. สรุปแนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

5.1 ด้านกระบวนการดำเนินงาน อันดับแรก ได้แก่ ควรจัดทำฐานข้อมูลภาวะโภชนาการของนักเรียนด้วยโปรแกรม THAI SCHOOL LUANCH ให้ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการทางอาหาร จัดแหล่งเรียนรู้ด้านอาหารและคุณค่าทางอาหารโดยผนวกเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ฐานเห็ดนางฟ้า ฐานสวนเกษตรอินทรีย์ ฐานนำหมักปุ๋ยน้ำหมักจากเศษผัก นำผลผลิตทางการเกษตรจำหน่ายสู่โรงอาหารของโรงเรียน (f = 17) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารควรวางแผนโดยความร่วมมือจากการประชุมคณะครู การประชุมผู้ปกครองนักเรียน และมีตัวแทนชุมชน (PLC) เข้าประชุม (f = 16) ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา กำหนดปัญหาเพื่อวางแผนงานกำหนดกิจกรรม เสนอแผนงานการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อให้เกิดคุณภาพสู่เด็กนักเรียนเป็นสำคัญ (f = 16) และครูประจำชั้นควรสำรวจความต้องการอาหารกลางวัน สำรวจโดยการสังเกตและสอบถามจากนักเรียนโดยการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีน้ำหนักตัวน้อย และน้ำหนักตัวมาก และที่มีภาวะสมส่วน และทำการรวบรวมผลการสำรวจเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการโครงการอาหารกลางวันให้กับนักเรียน (f = 15) ตามลำดับ

5.2 ด้านการบริหารงบประมาณ อันดับแรกได้แก่ สถานศึกษาควรส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมที่ดำเนินการตามเศรษฐกิจพอเพียง โดยการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เพาะเห็ด เลี้ยงปลา เพื่อมาเป็นอาหารเสริมให้กับนักเรียน ลดต้นทุนในจัดซื้อวัตถุดิบถ้าอาหารกลางวันไม่เพียงพอ ถ้าเหลือบริโภคก็ขายเป็นรายได้ให้กับโครงการเพื่อใช้ในการบริหารโครงการต่อไป (f = 16) รองลงมาได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบควรจัดทำกำหนดเมนูอาหารกลางวันโดยใช้โปรแกรม Thai School Lunch เป็นวิธีการปรับเปลี่ยนเมนูอาหารทดแทนหรือเทียบอาหารให้ใกล้เคียงกันออกเมนูอาหารกลางวันหมุนเวียนทั้งรายสัปดาห์ (f = 15) และครูผู้รับผิดชอบควรดำเนินการให้เป็นระบบ มีการจัดทำเอกสารจัดซื้อทุกสัปดาห์ จัดทำรายงานละเอียดของโครงการอาหารกลางวัน และให้สรุปปัญหา อุปสรรคของงบประมาณ

สรุปผล การใช้จ่ายในทุกสัปดาห์ ให้ถูกต้องตามคู่มือเอกสารโครงการอาหารกลางวันให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นรายสัปดาห์ ($f = 13$) ตามลำดับ

5.3 ด้านการบริหารจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรียน อันดับแรกได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบควรทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน ความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง ชุมชน และของบประมาณจากต้นสังกัดในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับนักเรียนและใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด ($f = 16$) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารควรจัดทำรายการได้จากการจัดทำโครงการ โดยการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เพาะเห็ด เลี้ยงปลา เพื่อเป็นรายได้ได้นำมาขายระดมทุนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์มาทดแทนของเดิมที่ชำรุด ($f = 14$) และ ผู้บริหารควรส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้แม่ครัว นักเรียน และครู ช่วยกันการรักษาของส่วนรวมช่วยกันดูแลความสะอาด และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม 5 เป็นประจำสม่ำเสมอ ($f = 13$) ตามลำดับ

5.4 ด้านการบริหารบุคลากร อันดับแรกได้แก่ ผู้บริหารควรสำรวจโรงเรียนของตนก่อนว่ามีความพร้อมหรือยังขาด ครูที่มีความรู้ทางอาหารและการครัวหรือไม่ และส่งเสริมให้ผู้รับผิดชอบโครงการได้รับการฝึกอบรม ศึกษาระเบียบ และปฏิบัติตามการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาให้ถูกต้องและเหมาะสม ($f = 17$) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโครงการ และนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน ก่อนและหลังเสร็จโครงการเพื่อช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ($f = 14$) และ ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบควรส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา สร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน ($f = 12$) ตามลำดับ

5.5 ด้านการจัดหาอาหารกลางวัน อันดับแรกได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบควรจัดเมนูใน Thai school lunch ให้มีอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการ ทั้งอาหารคาว หวาน และผลไม้ ($f = 15$) รองลงมาได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบควรจัดทำประชาสัมพันธ์ถึงชุมชนในการขอความร่วมมือจัดหาวัตถุดิบอาหารกลางวัน และจัดซื้อวัตถุดิบจากชุมชนที่มีต้นทุนต่ำมาสนับสนุนในการจัดหาอาหารกลางวันให้กับนักเรียน ($f = 13$) และควรจัดทำตามคู่มือหรือแนวทางให้กับผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันและดำเนินการตามคู่มือในการจัดอาหารและการบริการนักเรียนให้เหมาะสม ($f = 12$) ตามลำดับ

5.6 ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผล อันดับแรกได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบควรจัดทำสรุปผลการดำเนินงานโครงการ ปัญหาและอุปสรรค เพื่อแจ้งถึงปัญหาให้ผู้บริหารรับทราบ หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน และจัดทำโครงการตามวัตถุประสงค์ต่อไป ($f = 17$) รองลงมาได้แก่ คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมกันประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจในการจัดทำโครงการ และเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา ($f = 15$) และผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบและตรวจสอบเอกสารการดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส ($f = 12$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 แต่ละด้าน คือ 1) ด้านกระบวนการดำเนินงาน คือ ครูผู้รับผิดชอบดำเนินการตามแผนโครงการอาหารกลางวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ คือ ผู้บริหารประเมินโครงการอาหารกลางวัน พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการบริหารจัดหาววัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน คือ สถานศึกษามีถึงขยะที่ไม่รื้อทิ้ง และมีฝาปิดมิดชิด ป้องกันเชื้อโรค 4) ด้านการบริหารบุคลากร คือ ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันประเมินโครงการด้านบุคลากร 5) ด้านการจัดหาอาหารกลางวัน คือ ครูผู้รับผิดชอบตรวจสอบการจัดหาอาหาร ให้มีอาหารที่ปรุงสำเร็จแล้วเก็บในภาชนะที่สะอาดมีการปกปิด 6) ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันวางแผนการนิเทศและการประเมินโครงการอาหารกลางวัน เท่ากับข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันกำหนดผู้ประเมินภายใน และจัดหาผู้ประเมินภายนอก สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพัตรา สิมมาลา (2562) ที่พบว่าการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียนได้มุ่งเน้นการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียนตามหลักธรรมาภิบาลโดยต้องยึดหลักกฎหมายปฏิบัติตามระเบียบของส่วนราชการ ยึดหลักความถูกต้องเที่ยง ความซื่อสัตย์ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีการบริหารงานในรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ตรวจสอบ กำกับดูแล เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและมีประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

2. สรุปปัญหาในการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านกระบวนการดำเนินงาน ปัญหาคือ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน 2) ด้านการบริหารงบประมาณ ปัญหาคือ สถานศึกษาไม่สามารถจัดทำโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมผลผลิตในโครงการอาหารกลางวันได้ 3) ด้านการบริหารจัดหาววัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน ปัญหาคือ สถานศึกษาไม่มีการจัดหาววัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ใหม่มาทดแทนเนื่องจากไม่มีงบประมาณที่เพียงพอ 4) ด้านการบริหารบุคลากร ปัญหาคือ สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการอาหารกลางวัน 5) ด้านการจัดหาอาหารกลางวัน ปัญหาคือ โครงการอาหารกลางวันไม่ได้ขอความร่วมมือจากชุมชนในการจัดหาววัตถุดิบทำอาหาร 6) ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผลโครงการ ปัญหาคือ สถานศึกษาไม่มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องสำหรับการประเมินโครงการอาหารกลางวัน ทั้งผู้ประเมินภายใน และผู้ประเมินภายนอก สอดคล้องกับการวิจัยของ สุพัตรา สิมมาลา (2562) ที่กล่าวว่าปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ปัญหาด้านสถานที่ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหา

การติดต่อสื่อสาร ขาดความเข้าใจในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียน ขาดความรู้ในด้านคุณค่าของอาหารตามหลักโภชนาการ

3. การทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน การบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารจัดหารวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน และด้านการบริหารบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล (2558) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มี 3 แบบโดยส่วนใหญ่เป็นแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ รองลงมาเป็นแบบภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและแลกเปลี่ยน ตามลำดับ 2) การศึกษาระดับการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแบบภาวะผู้นำ สรุปโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการเรียนรู้เป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านบุคคลที่รอบรู้ ด้านรูปแบบวิธีความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก 3) ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแบบภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคลที่รอบรู้ ด้านรูปแบบวิธีความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า ไม่แตกต่างกัน และ 4) การศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่มีแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกัน

4. สรุปแนวทางพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

4.1 ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีแนวทางพัฒนา คือ 1) จัดทำฐานข้อมูลภาวะโภชนาการของนักเรียนด้วยโปรแกรม THAI SCHOOL LUNCH ให้ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการทางอาหาร จัดแหล่งเรียนรู้ด้านอาหารและคุณค่าทางอาหารโดยผนวกเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ฐานเห็ดนางฟ้า ฐานสวนเกษตรอินทรีย์ ฐานนำหมักปุ๋ยน้ำหมักจากเศษผัก นำผลผลิตทางการเกษตรจำหน่ายสู่โรงอาหารของโรงเรียน 2) ครูประจำชั้นสำรวจความต้องการอาหารกลางวัน สำรวจโดยการสังเกตและสอบถามจากนักเรียนโดยการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีน้ำหนักตัวน้อย และน้ำหนักตัวมาก และที่มีภาวะสมส่วน และทำการรวบรวมผลการสำรวจเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการโครงการอาหารกลางวันให้กับนักเรียน 3) การวางแผนโดยความร่วมมือจากการประชุมคณะครู การประชุมผู้ปกครอง

นักเรียน และอาจจะรวมถึงตัวแทนชุมชน (PLC) เข้าร่วมศึกษาสภาพปัญหา ศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา กำหนดปัญหาเพื่อวางแผนงานกำหนดกิจกรรม เสนอแผนงานการบริหาร โครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อให้เกิดคุณภาพสู่เด็กนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ ภควดี น่วมพิทักษ์ และรัฐชาติ ทศนัย (2565) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพควรเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณให้รวดเร็วมากยิ่งขึ้นและต้องสามารถติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานได้นอกจากนี้เทศบาลควรจัดจ้างแม่ครัวผู้ประกอบอาหารมาเพิ่มเนื่องจากปัจจุบันมีแม่ครัวผู้ประกอบ อาหารไม่เพียงพอทำให้เกิดความล่าช้าเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการอาหาร กลางวันมากยิ่งขึ้น

4.2 ด้านการบริหารงบประมาณ มีแนวทางพัฒนา คือ 1) ให้สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมที่ ดำเนินการตามเศรษฐกิจพอเพียง โดยการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เพาะเห็ด เลี้ยงปลา เพื่อมาเป็น อาหารเสริมให้กับนักเรียน ลดต้นทุนในจัดซื้อวัตถุดิบถ้าอาหารกลางวันไม่เพียงพอ ถ้าเหลือบริโภคก็ ขายเป็นรายได้ให้กับโครงการเพื่อใช้ในการบริหารโครงการต่อไป 2) ครูผู้รับผิดชอบจัดทำ กำหนด เมนูอาหารกลางวันโดยใช้โปรแกรม Thai school Lunch เป็นวิธีการปรับเปลี่ยนเมนูใช้อาหารทดแทน หรือเทียบอาหารให้ใกล้เคียงกันออกเมนูอาหารกลางวันหมุนเวียนทั้งรายสัปดาห์ 3) ดำเนินการให้เป็น ระบบ มีการจัดทำเอกสารจัดซื้อทุกสัปดาห์ จัดทำรายงานละเอียดของโครงการอาหารกลางวัน และ ให้สรุปปัญหา อุปสรรคของงบประมาณ สรุปผลการใช้จ่ายในทุกสัปดาห์ ให้ถูกต้องตามคู่มือเอกสาร โครงการอาหารกลางวันให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นรายสัปดาห์ สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐวรรณ วรรณนอก (2558) ที่กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาด้านงบประมาณ ได้แก่โรงเรียนมีการวางแผนงาน การ ใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวัน โดยใช้ข้อมูลจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรปกติจากส่วน ราชการ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นและงบประมาณอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดหามาได้

4.3 ด้านการบริหารจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โรงเรือน มีแนวทางพัฒนา คือ 1) ทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน ความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง ชุมชน และของงบประมาณจาก ต้นสังกัดในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับนักเรียนและใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด 2) จัดหารายได้จากการจัดทำโครงการ โดยการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เพาะเห็ด เลี้ยงปลา เพื่อเป็นรายได้ได้นำมาขายระดมทุนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์มาทดแทนของเดิมที่ชำรุด 3) ส่งเสริมสร้าง จิตสำนึกให้แม่ครัว นักเรียน และครู ช่วยกันการรักษาของส่วนรวมช่วยกันดูแลความสะอาด และร่วมกัน ปฏิบัติกิจกรรม 5 เป็นประจำสม่ำเสมอ สอดคล้องกับแนวการปฏิบัติของ กองทุนเพื่อโครงการอาหาร กลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา (2559) ที่ระบุแนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันว่าควรมีการ ระดมทุน สนับสนุน การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เช่น เงินทุน วัสดุอุปกรณ์หรือวัตถุดิบ ในการดำเนินงานจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีการพัฒนาระบบสุขาภิบาลอาหารที่ดีและน้ำดื่ม สะอาดในโรงเรียน เช่น ห้องครัวถูกสุขลักษณะ ภาชนะ อุปกรณ์การประกอบอาหารสะอาด ถูกหลัก

อนามัย ปลอดภัย ที่นั่งรับประทานอาหารสะอาดและเพียงพอ ตลอดจนบริการน้ำดื่มสะอาดให้นักเรียนอย่างเพียงพอ

4.4 ด้านการบริหารบุคลากร มีแนวทางพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารต้องสำรวจโรงเรียนของตนเองก่อนว่ามีความพร้อมหรือยังขาด ครูที่มีความรู้ทางอาหารและการครัวหรือไม่ และส่งเสริมให้ผู้รับผิดชอบโครงการได้รับการฝึกอบรม ศึกษาระเบียบ และปฏิบัติตามการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาให้ถูกต้องและเหมาะสม 2) แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโครงการ และนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงานก่อนและหลังเสร็จโครงการเพื่อช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา สร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จินดาหรา พวงมาลา (2560) ที่กล่าวว่า ควรเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ โดยใช้หลักการ PDCA ในการบริหารแต่ละด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโครงการอย่างต่อเนื่อง

4.5 ด้านการจัดหาอาหารกลางวัน มีแนวทางพัฒนา คือ 1) จัดเมนูใน Thai school launch ให้มีอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการ ทั้งอาหารคาว หวาน และผลไม้ 2) จัดทำประชาสัมพันธ์ถึงชุมชนในการขอความร่วมมือจัดหาวัตถุดิบอาหารกลางวัน และจัดซื้อวัตถุดิบจากชุมชนที่มีต้นทุนต่ำมาสนับสนุนในการจัดหาอาหารกลางวันให้กับนักเรียน 3) จัดทำตามคู่มือหรือแนวทางให้กับผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันและดำเนินการตามคู่มือในการจัดหาอาหารและการบริการนักเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนันทา เคษะนันท์ และอัครพันธ์ รัตสุข (2561) รูปแบบการพัฒนาการจัดอาหารกลางวันว่าให้มีการปรับปรุงเรื่องรสชาติและลักษณะปรากฏของอาหารให้มีรสชาติอร่อยและน่ารับประทานมากขึ้น และจัดรายการอาหารให้หลากหลายและเอาใจผู้บริโภคมากขึ้น ทั้งนี้ต้องมีการควบคุมในเรื่องของคุณภาพของอาหาร และการจัดการโรงอาหารด้วย

4.6 ด้านการบริหารการนิเทศและการประเมินผล มีแนวทางพัฒนา คือ 1) ครูผู้รับผิดชอบจัดทำสรุปผลการดำเนินงานโครงการ ปัญหาและอุปสรรค เพื่อแจ้งถึงปัญหาให้ผู้บริหารรับทราบหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน และจัดทำโครงการตามวัตถุประสงค์ต่อไป 2) คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจในการจัดทำโครงการ และเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา 3) แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบและตรวจสอบเอกสารการดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐวรรณ ทรวงนอก (2558) ที่กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาด้านการนิเทศและติดตามผล ได้แก่ โรงเรียนควรนำผลการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วย โครงการอาหารกลางวัน, การบริหารงานโครงการ, โรงเรียนสังกัดเทศบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 เพื่อจะได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาคำพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานด้านบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ที่ส่งต่อการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. (2559). **คู่มือการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.
- จินดาหยา พวงมาลา. (2560). **แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านบางแก้ว**. An Online Journal of Education, 12(4), 824-837.
- ชนก แสตนิตย์. (2558). **การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3**. Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University, 8(18), 1-10.
- ณัฐธิดา ใสทอง. (2559). **ปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2**. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3. วันที่ 17 มิถุนายน 2559 ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
- ณัฐวรรณ ตรวงนอก. (2558). **การศึกษาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา**. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า, 2(1), 17-24.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพมหานคร.
- ภควิทย์ น่วมพิทักษ์ และรัฐชาติ ทศนัย. (2565). **การพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิด ประสิทธิภาพการนิเทศโรงเรียนอนุบาลลาดสวายจังหวัดปทุมธานี**. Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn, 17(1), 29-38.

- ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมมงคล. (2558). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 4(1), 143-160.
- สุพิศรา สิมมาลา. (2562). การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียนตามหลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตดุสิต. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2564, จาก <http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/index.php/abstractData/viewIndex/230>
- สุนันทา คเชชนะนนท์ และอัศรินทร์ รัตสุข. (2561). แนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการจัดอาหารในโรงเรียน มัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดนนทบุรี. Panyapiwat Journal, 11(2), 177-192.
- เสริมสวย ยาหอม. (2562). การรายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนบ้านโขมงหัก. กำแพงเพชร: โรงเรียนบ้านโขมงหัก.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต1. (2563). นโยบายและจุดเน้น. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2564, จาก <http://www.kpt1.thailocalink.com/content/cate/3>.
- อรุณ สุธัญญาง. (2563). รายงานผลการดำเนินโครงการอาหารกลางวันปีงบประมาณ 2563 โรงเรียนบ้านป่าถั่ว. กำแพงเพชร: โรงเรียนบ้านป่าถั่ว.